

Հ Ա Ս Յ Է

Rédaction du Journal arménien

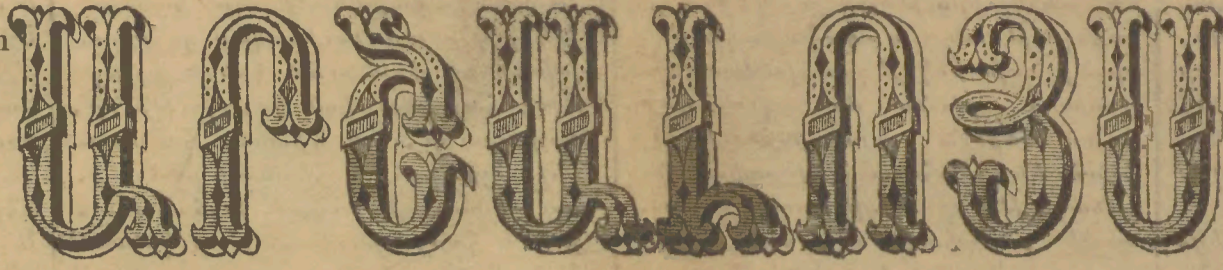
ARCHALOUYCE

(EGYPTE) LE CAIRE

Չի հրատարակուած ձեռագիրները
ևս չի'ն տրուիր :

Բաժանորդագրութիւնը կանխիկ է . իսկ
ծանուցումները կ'ընդունուին մասնա-
ւոր համաձայնութեամբ :

Բարձր - ներ - ետքագրութեան
ԵՂԻՔԷ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԱՐՁԱՅԻՆ . ԳՐԱԿԱՆ . ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԿԱԻ ՀԱՅԱՐԹԵՐԹ

ՊԱՅՄԱՆՔ

ԵՂԻՔՈՍ

Ցարեկան դրո - ողջ 30

ԱՐՏԱՍՏՄԱՆ

Ցարեկան փրակց 10

Բաժանորդ ՅԱԵԼՈՒՍԵՆԵՐԸ փոխարեւ
վերաբերէ գրեմ արտի բլլան .

Թի' ԱՐՇԱԼՈՍՍԻ ևս թի' ՏՊՈՒՐԱՆԻՆ
վերաբերեալ նիւթական խնդրոց հարաւար
պէտք է դիմել նորագործական հասցեով
թերթիս Մասնախարարին . որ է'

ՊԵՏՐՈՎ ՓՈՒՓՈՋԵՆԱՆ

ԿԵ ՇՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵՔԵՍԱԲԻ ՕՐԵՐԸ

Յօդուածագիրներ ու զրպակի պատասխանա-
տու են իրենց գրածներուն

ZUSC 40 ՓԱՐԱ ՈՂՋ

ԱՐՅՈՒՆՔԻ ԿԱՅԼԱԿՆԵՐ

ԳՄԳԻԿԻ ԵՒ ՍԵՊՈՒԷԻ

ԳԵՐԵԶՄԱՆՆԵՐՈՒՆ

« Մասնուր մը կը սերտի մըս-
փիս արքեւ . մասնուր թի' Հայ
վարիչ ուղեղը ինչպէս կը գոր-
ծածէ այս քակիպիս նիւթերը :

Կ. Յ. ԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Ինչպէս որ հրահանգիչ խոր-
հորդածութիւններով առկայ են, եր-
բեմնի սիրեցեալ ուսուցիչ-պաշտօ-
նակիցս կարապետ էֆ. Գարակիւ-
եան, « Մա'հ թէ անմահութիւն »
խորագրոյն ներքեւ « Ա. Չ. Ի. Բ. տա-
րի 6 թ. » թուոյն մէջ երկու վաղա-
թառամ հոգիներու հայկական հորի-
զոնէն անհրաժեշտ կ'ըլլայ :

Մին՝ Սեպուհի՝ վասպուրակա-
նի եղբորական դէպքերուն, իսկ միւսը՝
Գագիկ՝ իր ընտանեկան բոյնին մէջ,
Փշտ թէ փետրաթաւ բարձի մը
վրայ հանգչեցուցած իր գլուխը : Գա-
անձանթ կը մնայ մեզի . . .

Տ. Գարակիւեան իր երկու դե-
ռահասակ ազգականներուն վրայ
թառամ արցունքովը՝ ինձի ալ կը
թելադրէ քսանէ աւելի տարիներ
դէպի ետ անհարկ մը ուղղել, ու
այդ զոյգ մը անժամանակ կենաց-
րաններուն հոյակապորտուն առջև
պահ մը խոկալ թէ՛ ինչէն առաջ կու-
գայ այն տեսակ մը համակրական
հասանքը, որ վրս ալ կը լացնէ ի-
րեն հետ :

Թեպէտև ինքնակենսագրական
նօթերով զբաղելու ստենը չէ . ո՛չ
ալ հանգամանքները թոյլատու են
ինձ համար, սակայն՝ քանի որ սի-
րոյ խորհրդանշանն արտասուքը կը
հոսի աչքերէս՝ Տ. Գարակիւեանի
տեքուչ և սրտակեղէք տողերուն ի
տես, անշուշտ պիտի ներուի ինձ
քանի մը տողով շուխտակ վաղա-
թարքամ հոգիներուն սպասանեկան
օրերը վերալուչել :

Արաբիկի Սեպ. Կեղ. Ուսում-
նարանին մէջ Յակոբ էֆ. Չարքեա-
նի և Բարթող - Սուր էֆ. Թաթար-
եանի ծաղիկեալ շրջաններուն աշա-
կերտելէ յետոյ, 1883 ին՝ գեռ. տա-
սըն և եօթը տարեկան պատանի-
քի մը համարձակ տեսակէն - Ու-
սուցչութեան կոչուեցայ Ս. Յակոբ
թաղի վարժարանին մէջ, ուր Ալէք-
սանդրապօղի խստաբարոյ Գրիգոր
վրդ. Աբրահամեան - ան ալ կուտա-
րան - միապետութիւն կը տիրապետէր
թաղի վարժարանին և եկեղեցոյն
վրայ :

Վարդապետը՝ որ ինչպէս կը
պատմուի, 96 ի դէպքերուն սպան-

նուած էր չարաչար մահով մը . ազ-
գասէր, անշահախնդիր և չափազնաց
ուղղամիտ մէկն էր, և առանց ո՛ր
է վարձքի կամ փոխարինութեան
սպասելու, կը պաշտօնավարէր այդ
թաղին մէջ :

Ի մեծ գոհացումս բոլոր թաղե-
ցիներուն չորս տարի անընդհատ,
կարելի եղածին չափ չէզոքացնելով
վարդապետին անտեղի միջամտու-
թիւնները, հոս պաշտօնավարելէ
յետոյ, քիչ շատ տարիքով և ուսու-
մով առաջացած աշակերտներն ալ
ինձի հետ կեդրոնականը փոխա-
դրուեցանք, ուր աւելի նպաստա-
ւոր պայմաններով պաշտօնի կոչ-
ւած էի :

Սոյն փոփոխութեանց ատեն,
Կեղ. Ուսումնարանի մէջ կը պաշ-
տօնավարէին Սարգիս Ամատեան,
Պետրոս Փոլարեան և Կարապետ
Գարակիւեան էֆէնտիները, ուրիշ
այցելու դասաւանդներով, իսկ չորրորդ-
մնայուն պաշտօնեայն ես պիտի ըլ-
լայի, ընդհանուր հանդուրժեան հետ
կարգ մը երկրորդական դասերով
ծանրաբեռնուած :

Գերմանական - դասարանական
դրութիւնը տակաւին մուտ դտած
չէր Կեղ. Ուսումնարանին մէջ . Ըն-
դարձակ սերտուութեան սրահ մը
ունէինք վեց դասարաններով, և ա-
շակերտաց թիւը կը բարձրանար 120 ի-
մեծագոյն մասամբ չափահասներ :

Թեպէտև վարժարանական վեր-
ջին նորածնութիւններով խճողուած
չէր տակաւին Կեղ. Ուսումնարանը
սակայն ներքէս վարժապետեան Պատ-
րիարքի հրաշունչ փառաբանու-
րիւնը խորունկ արմատներ ձգած էր
Արաբիկեցիներու սրտին մէջ : Յա-
ճախողէպ էին Միտայեալ ընկերու-
թեանց հետաւոր վարժարաններու
տեսուչներուն այցելութիւնները, ա-
սանք միութեան կազմը զօրացնե-
լու միջոցներ էին : Իրստ լաւ կը
յիշեմ Մկրտիչ Սարգեանը՝ Միհրան
Խորթուածեանի և Յ. Մանուէլեա-
նի օրերուն մէջ : Ամենածաղկեալ ե-
րեսարարութիւն մը ունէր Արաբ-
իկը . դէպի յառաջգիւժութիւն նշա-
նակելի և արշաւաւոր քայլեր կ'առ-
նուէին . իրական կենդանութիւն մը
կը տիրապետէր երկրին ամէն կող-
մերը : Ու հոգիս կը քաղուի յիշե-
լով Արաբիկի այն ատենուան բար-
դաւած և զուարթուն վիճակը, իսկ
այսօրուան միտրակայներու վերած-
ուած աւերակները :

Հազիւ նոր քաղաքականութիւ-
նը ընդգրկուած էր, ուրկէ աւելի
յառաջադիմական քայլեր կ'սպաս-
ուէր, և ահա մեր հայրենիքին
մէջ՝ ընդարձակ սահմանները վճար

գործեց այլատերութիւն . մակարածա-
յին զեղծութիւնները հաստատման տա-
րածեցին իրենց ճիշդաւորութիւնը,
ու հոգիներու այլանդակով մը հակա-
յաքայլ առաջ անցաւ, և այսօր՝ հա-
րեանցի անհարկով մը դիւրին պիտի
ըլլայ հաստատել թէ՛ Արաբիկը ու-
րիշ շատ մը տեղերէ աւելի, իր մոխ-
րակոյտերէն ոճրագործներու նկա-
տելի թիւ մը դուրսմերա . . .

Նոյն ատենները Կեղ. Ուսում-
նարանի բարձրագոյն դասարանի ա-
շակերտներն էին ողբացեալ Գագիկ
որուն դասնակցիմ մահը այսօր ար-
ցունքներ կը խլէ մեր աչքերէն . Ա-
պահ Պետրոսեան, Վարդան ճիւ-
մէճեան, Տրդատ, Տաճատ, Գուր-
գէն, Սեպուհ (Գալստեան) Արշամ,
Վաղարշ և Եղիշէ . այս վերջինը պահ-
դրութեան չարքայութիւն պա-
հանջող կեանքին չ'տոկալով՝ հողա-
կայտ մ'է այսօր, և կարծեմ հայրե-
նիքէն ալ հեռի անձանթ տեղ
մը :

Գագիկ բարձր հասակով, թիկ-
նեղ և հուժկու կազմ մը պիտի ու-
նենար . շատ մը լաւ լաւ յատկու-
թիւններով և բարեհամբոյր բնաւո-
րութեամբ մը օժտուած, ու մեծ
ապագայ խոստացող . ա՛յս էր ար-
տաքին երևոյթը, որ գեղապարտը
և անկեղծ սրտի մը արտայայտու-
թիւնը կը ցոլացնէր :

Վասպուրականի զոհը, Սեպու-
հըն ալ այդ ատեններու աշակեր-
տաց ստորին կարգերուն մէջ քանի
մը ամիս միայն մնալով կարին մեկ-
նեցաւ, ուրկէ իր հայրը կոչած էր
զինքը, բարձրագոյն կրթութիւն մը
տալու համար իրեն :

Սեպուհ՝ թէև նիհարակազմ
և նոյն իսկ զինքը գիտողներուն
վրայ վատառողջի սպաւորութիւնը
կը թողար, սակայն չափազանց աչ-
խոյժ եռանդուն և նոյնպէս ալ սը-
րամիտ էր :

Հակառակ իմ պաշտօնս շրջա-
պատող կարգ մը գեղարարութիւննե-
րու, ուսուցչական խմբին համերաշ-
խութիւնը և աշակերտաց մեծէն մին-
չև փոքրը դէպի յիս տաճած համա-
րումը, սէյն ու համակրանք՝ իս-
պառ կը մոռցնէին ինձ գեղարարոյն
պաշտօնիս տաղտուկներն . ա՛յնչպի-
նքնագիտակից պարտաճանաչու-
թիւն մը կը տիրէր պատկառելի թիւ
մը ներկայացնող 120 աշակերտաց
մէջ :

Օրին մէկը՝ հակառակ պաշտօ-
նակցաց ստիպումներուն, որոնք չա-
փէն աւելի կը սիրէի, և հակառակ
նոյն իսկ Առաջնորդին սպառնալից
հրահանգներուն, հրաժարելով՝ պան-

դրութեան մասալը ուսիս զարկի
դէպի արտասահման :

Արաբիկի մէջ տեղի ունեցած
և յառաջգիւժական համարուած ող-
խուր փորձերը, այլ ևս զուտանք
պատճառած էին ինձի, որոց մա-
սին բառ մը իսկ ըսել չ'պիտի ու-
զեմ :

Նախագագու՛մ մը՝ կարծես ա-
պագայ դէշ գուշակութիւններու կը
մղէր զիս, հայրենիքիս համար, ու
ահա՛ ցաւալի է ըսել, իրականու-
թեան հանդէպ կը դառնուիք :

...

Օ՛հ . պանդխտոյն սա հայ-
րենիքէն մեկնումը . քանի մը սոխ-
րական տողեր կարի անբաւական են
անոր սղղած հզօր սպաւորութիւն-
ները ուրիշին փոխանցելու համար :
Իմ ալ մեկնմանս օրը պատմա-
կան և նշանակալից օր մը եղաւ .
Վարժարանին աշակերտները՝ ամբող-
ջովին խօսք մէկ ըրած, նոյն իսկ ըմ-
բոստանալով ուսուցիչներու և Առաջ-
նորդին ալ մասնաւոր պատուէրնե-
րուն դէմ, կէս օրուան ճաշերին
մէջքերին կայած՝ քաղաքէն ժամ
մը հեռու ընդարձակ դաշտի մը մէջ
հաւաքուած էին . կարծեմ բանակա-
տեղի մը ըլլար այդ տափարակը :
Երկու աշակերտներ կարգապահու-
թեան կը հսկէին : Իսկ վարժարանը
ինքնին փակուած էր :

Երախապիտական այս խիստ
յուզիչ մեծարանքը շատ շատերուն
նախանձը շարժած էր . մինչև իսկ
աշակերտները չարաչար պատիժնե-
րու ենթարկելու սաստիճան, և այս
պատիժի հրահանգը Գեղ. Առաջնոր-
դէն կուգար . . .

Մեկնող կարաւանին խմբակցու-
թիւնը աշակերտներու հաւաքուած
տեղէն անցնելու պահուն էր, երբ ա-
սանք միտրեան և աննկարագործի
ներդաշնակութեամբ երգել սկսան
ազգային երգերէ մէկ քանիները .
զինուորական գնացքով մինչև « Զուրի
Աչք » կոչուած տեղը, որ ճամբորդ-
ներու բաժանման վայր սահմանուած
է :

Բանի մը վայրկեան դադարէ
մը յետոյ, վերջին մնաք բարոյները
կարտասանուէին : Իմ կարգին շարք
մը յորդորներ կարգայի աշակերտ-
ներուն, որոնց ա՛կէն ալ յուզուած
կուլային : Գագիկն ալ կուլար ա-
ռատահոս աղբերակը եղբորդ մեկ-
րիւններու շրջանակին միացած, ու
այսօր քսանէ աւելի տարիներէ յե-
տոյ՝ երբ իր դառնակցիմ մահը կը
լսեմ, տարիներով բանտարկութեան
առթուած թերևս, կը յիշեմ ճիշդ
այն բաժանման տեղը, « Զուրին Աչ-
քը », ուր արտասուածոր աչերով

կը հեկեկար Գագիկ . ու ես ալ կու-
լամ հիմայ Գագիկին և այն անհա-
մար ասուպանման շիջանոց կեան-
քերուն վրայ, և « մտածում մը կը
ներևտուի մտխու առջև . մտածու-
մը քե՛ հայ վարիչ ողորդ ի՞նչ
պիս կը գործածէ այս քանկազին
նիրքերը : »

Յարգանք յիշատակիտ սիրեց-
եալ և բազմաշարար Գագիկ : Հան-
գիտ սակերացող, ո՛ր գիտակից պար-
տաճանաչութեանդ զս՛ Սեպուհ :
Դեռ ո՛րքան պիտի լանք մենք . . . :
Ե. ՅՈՐՈՍԵԱՆ

ՄԱՀ ԹԷ ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒՆ

Գորունը այն ինչ սկսած՝ վաս-
պուրակներ գումեց արգէն իր յե-
զափուսական երիտասարդութեան
սիրելիզոյն գէմքերէն միոյն ան-
հետացու մը : Սեպուհը սպաննուած ,
զոհ իր անձնուիրութեան , անձնուէր
մինչև իր հուսկ յետին վայրկեանը ,
նոյն իսկ մահը զիմպարաւելու իր
որոշումին մէջ : Երախտագէտ վաս-
պուրակներ կ'արձանագրէ պինք իր
պաշտելի գործիչներու շարքին մէջ :

Եւ զեռ գորունը չաւարտած ,
զեռ Սեպուհի ձօնուած մեր ար-
ցունքները չի ցամքած , նոր գոյժ
մը կը համին շանթաւարել մեզ :
Գագիկը մեռած , իր այն ինչ կազ-
մած ընտանեկան բոյնին մէջ , իր
մանկամարդամուսինը , Անահիտը ,
երէկուան հարսը , այրի մը՝ և իր
փոքրիկ Հրազդանը որբիկ մը թող-
ուած . . . :

Ու այսպէս , երկու ամսուան
չըջանի մը մէջ , հայ ծաղիկ երի-
տասարդութեան հորիզոնէն կ'անհե-
տանան երկու գէմքեր , որոնք հայ
հոգիներու զխաղից հիացումը գը-
րաւած էին :

Սեպուհը , Երուանդ Քէօսէեան
մօրաքեռսորդիս , ձեռնարանի շրջա-
նաւարտ , լուրջ և հանդարտ գոր-
ծունէութեան տիպարն էր : Իր ըն-
տանիքէն ու իր ամբողջ շրջանէն
անջատուած , երիտասարդութեան
բոլոր հրապարակներուն հրաժեշտ տը-
ւած , կ'աշխատէր , անձայն , անշը-
չուկ և խորին գիտակցութեամբ ու
հեռատեսութեամբ կը պատրաստէր
վասպուրականի ինքնապաշտպանու-
թեան գործը :

Գագիկը , Յակոբ Տէվէճեան ,
աներորդիս , որ այն ինչ պատանե-
կութեան սեմին վրայ թեւակոխած ,
ճաշցած էր յեզափոխական պայքա-
րը և պարզած էր հոգեկան անզու-
գական կորով մը , զոր տանեկու
տարիներու անընդհատ բանտարկու-
թիւն մը չէր կրցած ընկճել , տեղի
կուտայ անսուք հիւանդութեան մը
վճիռին առջև :

Եւ ո՞վ չի ճանչնար Գագիկը ,
իւր կորովը , իր հոգին , որ կը թըր-
թուայ իր « Բանտարկեալի մը նօ-
թեր » ուն իւրաքանչիւր էջին մէջ :

Արցունքը , սիրոյ առաջին խոր-
հրդանշան , ինքնաբերաբար կը հո-
սի մեր աչքերէն : Մարդկային սիր-
տը չի կրնար համակերպել Սեպուհ-
նեղէ և Գագիկներէ բաժնու ելու գա-
ղափարին : Բայց յուզումին կը յա-
ղորդէ մտածումը : Կը սկսինք խոր-
հիլ : Սեպուհը սպաննուած , Գա-
գիկը մեռած . . . : Կարելի իրողու-
թիւններ են ասոնք : Մահը ինքնին
արգէն , որեւէ պարագայի մէջ , պարզ
փոխանցում մըն է , գոյութեան մէկ
ձևը կը դադարի և միտք , բարձրա-
գոյնը , կը սկսի : Գերեզմանը վախ-
ճան մը չէ երբէք , այլ հանգրուան
մը երկու կեանքերու սահմանին
վրայ :

Բայց երբ ինչորքը Սեպուհի և
Գագիկի պէս երիտասարդներու վը-

րայ է , որոնք մարմնացումն եղած
են անձնուիրութեան և գերագոյն
զոհողութեան գաղափարականին ,
որոնք նոյն իսկ յեզափոխական ար-
գաւանդ շրջանի մը աշուտագոյն
ձգտումներուն արտայայտութիւնը
եղած են , մահու ան սովորական նը-
շանակութիւնը տեղի կուտայ յիշա-
տակի անմահութեան մեծ ուժին
առջև : Ազգի մը անձնուիրագոյն
զուակները , Աեպուհներն ու Գա-
գիկները , երբէք չեն մեռնիր , ա-
նոնք կ'ապրին և շարունակ պիտի
ապրին գիտակից երիտասարդու-
թեան մը սրտին մէջ , անոնց յիշա-
տակը օրագրան աւանդ մըն է և ի-
բրր այն պիտի յաւերժանայ հայ ճըշ-
մարիտ հոգիներու ներշնչարանին
մէջ :

Մահուան գաղափարին առթիւ
միտքարական է արգէն մտածել
բանաստեղծին հետ՝ թէ ինչ ինչ
կեանքեր այնքան գեղեցիկ են , որ
աւելի բարձր մթնոլորտի մը կը յար-
մարին քան մեր մտարկի միջա-
վայրին : Եւ սպա կսկիծի տեսակե-
տէն դատելով մահ մը այնքան ա-
ւելի ցաւալից է՝ որքան կանխահաս :
Լճիկի՛նքը հիւստիք երբեք իր ճամ-
բուն վրայ ծաղիկներ կը քաղէ ,
զայնա երկիրք փոխադրելու և ա-
նոնցմով սուրբերու կուրծքերը դար-
գարելու համար : Եւ դարձեալ ասու-
զերն ալ կը մարին , բայց ուրիշ
երկնակամարի մը վրայ փայլելու
համար : Կեանքը տիեզերական օրէնք
մըն է , ոչինչ կը ջնջուի : Եւ մեր
այս երկու սիրելի ազգակիցները ,
երիտասարդ , կը մեռնին կեանքի
գարունին մէջ , ամբան ու ձմրան
փորձառութիւնը չի ստացած , մեղ-
քի , ամօթի , անպատուութեան
տիրութիւնները չի ճանչցած : Եւ
արգէն ինչորք այն չէ թէ մարդիկ
որչաք կ'ապրին , հապա ինչպէս
կ'ապրին , ի՞նչ դեր ու պարտակո-
նութիւն կը ստանձնեն կեանքի մէջ
ինչպէս կը կատարեն զայն և յետոյ
իրենց երկրաւոր կեանքի վախճա-
նին ի՞նչ ցաւ , ի՞նչ յիշատակ և ինչ
ներշնչում կը թողուն իրենց ետին :
Մահեր կան , մահեր ալ կան , վիշ-
տեր կան , վիշտեր ալ կան : Երբ ե-
րիտասարդ մը անկեղծ ու ճշմարիտ
հայրենասիրութեան գեղեցիկ կեան-
քը ապրած է , անոր թողած կսկի-
ծը ընդհանրական կ'ըլլայ :

Փոխան մօր մը , քրոջ մը կամ
ընտանեկան սահմանափակ շրջանա-
կի մը սովորական ու բնական սու-
զին , ամբողջ ժողովուրդ մը կը սը-
զայ և ազգային անձկութեան , ցաւ-
ի և յարգանքի քաջաբերական տե-
սարանը կը պարզէ : Անոնք , հեռա-
ցողները , ամբողջ ժողովուրդին հա-
մար ապրած են և ժողովուրդն ալ
ընդհանուր վշտակցութեան իր ե-
րախտագիտական պարտքը կը հա-
տուցանէ :

Եւ երբ այսօր , մեր ընտանե-
կան թարաստանէն այս երկու ծա-
ղիկները կ'անհետանան , ծաղիկներ ,
որոնց անուշ բոյրը մեր մթնոլորտին
գիւթիչ հրապարակ կազմած էր ,
մտածում մը կը ներևուի մտխու առ-
ջև , մտածումը քե՛ հայ վարիչ ու-
ղորդ ի՞նչպէս կը գործածէ այս
քանկազին նիրքերը : Հայ հոգը վե-
հանձնօրէն հայթայթած է անձնու-
րութեան պաշարը : Հայ մայրերը ի-
րենց աշուտագոյն զուակները յանձ-
նած են ազգային ճակատագրին :
Եւ այսօր հայ ժողովուրդն ալ իրա-
ւունք ունի , կամ աւելի ճիշդը
պարտականութիւն ունի շահագրը-
ղբուելու թէ հայ ազատագրական
շարժումին վարիչները ի՞նչ արդիւնք
ներ կ'արտադրեն այդքան անդին
կեանքերու զոհաբերութեան գնով :

Եւ տխուր պիտի ըլլայ մտածել ,
նոյն իսկ վայրկեանի մը համար ,
թէ բուր այս նուիրական զոհողու-
թիւնները փոտնուած կրնան ըլլալ ,
եթէ հայ վարչական կարողութիւնը ,
հայ միտքը , չի գիտնայ հատաս-
րիլ հայ սրտերու հիւանդի անձնու-
րութեան : « Երասցոյն իր ճաշարու-
թեան հարց մըն է առ , որ կենսա-
կան կարեորութիւն ունի ամբողջ
ազգին համար :

Ինչորքը գրամի վրայ չէ :
Երբ ազգ մը իր անձնուիրագոյն
կեանքերը կը գնէ ի սպաս դատի
մը , օրը օրին կը հետեւի անոր , օր
մըն ալ կրնայ ժամանակը հասած
համարիլ մտամոխի նստելու և իր
ազգային ճակատագրի վարչութեան
հաշուեկշիւը քննելու : Եւ իր յըն-
նութեան արդիւնքը մեծագոյն ազ-
գակն է սրտելու թէ ազգը որքան
պատրաստ պիտի ըլլայ նոր նիւթ
նոր պաշար հայթայթելու գործին
հետապնդումին , ազգային խեղճին
համար : Եւ հուսկ ապա ի՞նչ ներ-
շնչում այս գեղեցիկ կեանքերու
մէջ հայ ընդհանուր երիտասարդու-
թեան համար : Այս կեանքերը որոնք
գիտաւորի մը պէս սորհ մը փայլե-
ցան հայ պայքարի հորիզոնին վրայ ,
պարտականութեան ուղին կը ճշգրեն ,
անոնց համար , որոնք արտասահմա-
նի հեշտ կեանքի յորձանքին մէջ ա-
մէն ինչ մտացած , անգիտակից ու
աննպատակ գոյութեան մը տխուր
տեսարանը կը ներկայացնեն : Կ'ար-
ժէ որ յիշատակի հորիզոնին վրայ
այս վե՛հ ու բարձր օրինակները
փայլին , գրաւելու համար ուշը գի-
տող և վեհին ու բարձրին ձգտումը
ունեցող երիտասարդութեան հա-
մար : Հայ կեանքը նոր Սեպուհե-
րու և Գագիկներու պէտք ունի :

Ա.Զ. Կ. Յ. ԳԱՐԱԿԻՆԻԿԱՆ
(Պոսթօն)

**Ա.Զ.ԳԱՅԻՆ
ԼՈՐԵՐ**

ԼԷՕԻ ՅՕՐԵԿԱՆԻՆ
ԿԱՀԻՐԷԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Գահիրէէն հեռեկալ նուիրա-
տուութեան ցանկը կուտանանք ի
հրատարակութիւն :

Մեր գրական փառքերից մե-
ծանուն Լէօի գրական և հասարա-
կական գործունէութեան քանհինգ
ամեայ յօրելեանին գրամական նը-
իրատուութեամբ մասնակցելու հա-
մար Պ. Պ. Խէրեանի և Ն. Մալու-
եանի հետ խորհրդակցելով որոշե-
ցինք նոյն նպատակով գիւթիլ Կահի-
րէի հայրց : Այդ առթիւ տեղւոյս
գիտակից և արժանաւոր վարձատ-
րող մեզ ծանօթներից ունեցանք հե-
տեկաններու սիրայօժար մասնակ-
ցութիւնը :

Տէր Մկր. Մ. Վ. Աղաւնուհի 120.
Տ. Եղիկ Արք. Ապահուհի՛ 20, Տ. Աե-
տիս ք. Շաղոյեան՝ 50, Տ. Մամբէ-
ք. 50, Տ. Յարութիւն ք. 50, Յով-
ք. Մկրիւն՝ 38, 50, Պ. Պ. Խէր-
եան՝ 500, Աեւտիք Լաւանայ՝ 300,
Բէմպէճեան Եղբարք՝ 300, Վսեմ.
Պ. փաշա նուպար՝ 200, Պ. Պ. Մ.
Անդրանիկեան՝ 200, Մեղրեան Եղ-
200, Ոմն՝ 200, Տնք. Պ. Մախոխեան
150, Յով. Տէրիլեան՝ 100, Գ. Թուր-
եան՝ 97, 50 Վ. Գալիաքեան՝ 97, 50
Հ. Ազատեան՝ 97, 50, Մ. Մաճառեան
97, 50, Պաքըճեան Եղ. 97, 50, Ոմն՝
97, 50, Գ. Թափալեան՝ 97, 50, Ե. Պէյ
Աղաթոն՝ 97, 50, Պէրդէրեան Եղ-
97, 50, Յով. Սանտալեան՝ 97, 50,

Մ. Արեան 60 , Յ. Փէհրիզեան 50
Յ. Մարաֆ 50 , Առ. Փափաղեան
50 Գ. Տէլի 50 , Շէրիտեան պէյ
50, Ճիվանեան Եղբարք 50, Մ. Մա-
նուկեան Որդիք 48, 75 Մ. Մարտի-
րոսեան 48, 75 Յ. Ճէպէճեան 48, 75
Կ. Քէչէճեան 40 , Եղբարքեան 40,
Սէլլաճեան 40. Յ. Թիւրքեան 40,
Ա. Թաշճեան 40. Հաճէթեան Եղբ. 40.
Ն. Մ. Աղալարմ 30, Տիկ. Իւ-
թիւճեան 30. Տէօքմէճեան 25,
Տիկ. Ն. Պ. Քէչէճեան 25. Մա-
լուճեան 20. Ոմն 30. Ոմն 20. Ա. Հա-
նըճեան 20. Ոմն 20. Այոտ Եղիկեան
20. Վ. Թէքէեան 20. Համագ ումար
4449 , 75 :

Նուիրատուութեան այդ ար-
գիւնքը ժամանակին հաղորդեցինք
Յօրեկանի կարգադր. մասնախմբին
մեր շնորհաւորական հետեւեալ հե-
ռագրով . « Յ. Քոչարեանին - Կահի-
րէի Հայ գաղութը Ձեր միջոցով կը
շնորհաւորէ արգիւնաշատ դրագէտ
Լէօի յօրելեանը , հաղար և հարիւր
Ֆրանկով կը մասնակցէ նուիրատու-
ութեան : Լաւանայ՝ Խէրեան » (Տե՛ս
Վրտակ թերթի թիւ 112) :

Թէ և հեռագրի մէջ ըսուած է
1100 ֆրանկ , սակայն craudit lyon-
nais չ'ընդունելով ֆրանկի փոխադ-
րութիւն , բուպլիի վերածեցինք և
ղրկեցինք Տիփիս (Լէօ) ի Առաքել
Բաբախանեանցի անուան նոյն գրա-
մատան միջոցով 415 բուպլի , օրը
արժեց 4316 զրուշ , վճարեցինք՝
գրամի փոխադրութեան 43 և հե-
ռագրի 101 զրուշ , ընդամէնը 4460
զրուշ :

Ա. ԼԱՄԱՆԱՆՑ
Գահիրէ 30 Յունիս 1908

Յ. Գ. - Այս առթիւ կը խնդ-
րենք անոնցմէ որոնք տակաւին
վճարած չեն իրենց արձանագրած
գումարը , հաճին ուղարկել մեզ .
ՆՈՅՆ

ԻՆՉԵՐԻ՝ ԸՆԴՈՒՆԱԿ ԵՆ

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՐԿԻՉՆԵՐԸ

ԹՈՒՆԱԻՈՐՄԱՆ ՄԻ ՀՐԷՇԱՅԻՆ
ՓՈՐՁ

Կարգալով Արփիարի սպանման հե-
ռագրեր , մենք մի բողէ անգամ չ'կաս-
կածեցինք թէ ո՛ւմ գործն էր այդ ոճի-
րը :

Արփիարի վրայ սպանութեան մի
ուրիշ փորձ կատարել էր արգէն նոյն
միտքի կողմից Անեստիկում . բայց
անյաջող :

Եւ որովհետեւ Արփիարը շարունա-
կու՛մ էր իր անխնայ մեղակոծան գոր-
ծը , խմբակը իր փրկութիւնը որոնեց
նրա մահուան մէջ :

Այդ խմբակը , որի ղեկավարն ու
հողին էին Վահէ Արզուհեան և Մար-
ցուկեան և վարչակազմը՝ այժմ կարգա-
լոյժ և Թաշանեանի սպանութեան
իր մեղակից բանտարկուած ու դատի
տակ , վերջին մի քանի տարիներէ ըն-
թացքում հաւաքել « Ձայն Հայրեն-
եաց » կոչուած թերթի չուրջը :

« Ձայն Հայրենեաց » ը Վեր. Հըն-
չակեաների օրգանն էր : Բայց անց-
եալ տարի այդ կուսակցութեան ցը-
քերում կատարուած պատակաւոր յե-
տոյ , դարձաւ միայն Վահէ Արզուհեանի
և իր մի քանի արբանեակների օրգա-
նը :

Արփիարի գէտ կատարուած զգուշ-
լի ոճերը՝ իմ մէջ զարթոնքներ արուար
յիշատակելի այն առիթի հսկայ ոճերաբարձի
թունաւորման այն հրէշային ծրարքի .
որի նիւթովն էր դարձեալ նոյն խմբա-
կը, իր սեւ - հոգի զեկաւարտութեամբ :
Դա մեր յեղափոխական պատմութեան
մէջ մի անբար շահատակութիւն է, ու-
րը մինչեւ այժմ ծածուկ էր մնում հա-
սարակական լայն շրջաններէն և ուր
այսօր, այս օրուր առիթով, հրապա-
րակ ենք հանում, ցոյց տալու համար
թէ ինչ բաների ընդունակ են մեր
« ազգի փրկիչները » ընդհանրապէս և
այդ խմբակը մասնաւորապէս . . .

1903 թ. Անգլո-թուրքիէն Լօնդոն է-
ին հաւաքել, իբր պատգամաւոր, 14
հին Հնչակեաններ, քննելու համար այն
ժամանակեայ տնտեսական կենտրոնի
(Սագունի, Արզումանեան - Տաշիրեան)
մի շարք գործերը և ընտրելու նոր
կենտրոնական մարմին :

Օրակարգի ամենաառաջը և ամե-
նաէական խնդիրը՝ Չիթեան - Մխոթ
սպանման խնդիրն էր :

Այն ժամանակ հին Հնչակեան շար-
քերում երկու որոշ հոսանք կարու կենտ-
րոնը փոխարկալից ու արիւնտա, և
կենտրոնի օպոզիցիան՝ իր ոյոշ ամ-
բաստանութիւններով :

Օպոզիցիան յաղթող հանդիսացաւ :
Կենտրոնը սեւաջաւ :

Այս պատգամաւորական ժողովը
տեւեց մօտ երեք ամիս :

Ճիշտ այդ օրերին Լօնդոն էին հա-
ւաքել նաեւ Վեր. Հնչակեանները :
Նրանք էլ պատգամաւորական ժո-
ղով ունէին, որը տեւեց միայն մի շա-
բաթ : Հապճեպով վճռեցին մի շարք
. . . ոճերին :

Հին Հնչակեանները պատգամաւոր-
ները հազիւ հասել էին և ժողովներն
պիտի, երբ մի օր կենտրոնական վար-
չութիւնը Մարտի 19-ի ստացաւ մի նա-
մակ՝ « Հրանց » ստորագրութեամբ :

Նամակագիրը ներկայացրել էր ի-
րան որպէս ուսանող՝ որ գալիս էր Պոլ-
սից Գիւրմանիա գնալու, և որովհետեւ
ինք անձանօթ էր վերամանրէն լեզուին
ինչպէս և ընդհանրապէս Սերպայի
փեանքին՝ խնդրում էր իրբու պողտիա-
քակցի օգնել իրան :

Կենտրոնական վարչութիւնը ա-
ռանց երկար բարակ մտածելու յայտ-
նեց որ, ինչպէս և ինչով կարող է
պատրաստ է աջակցել՝ երկու թէ երեք
օր էր անցել և ահա Լօնդոն, Բեֆնալ
րիւ թիւ 85 (Կենտրոնը) սան դուրը
քաղցում է մի երիտասարդ՝ սեւ ու կի-
սաղանդու մազերով, հազիւ 20 տարե-
կան, թուխ ու կրակոտ աչքերով :

Կենտրոնի անդամ Տաշիրեանը ըն-
դունեց նրան և տարաւ ուղղակի իր
բնակարանը : Այդտեղ, կողքի սենեա-
կում ապրում էր կենտրոնի միւս ան-
դամ Սագունին :

« Աւանդ » Հրանցը սկսում էր
գերմաներէն պարապել՝ Տաշիրեանի ա-
ռանցութեամբ : Նա օրուր որոշ ժա-
մերին գնում է, ման գալիս, որոշ ժա-
մերին տանը պարապում և հազիւ թէ
կենտրոն մտնում մի րոպով ուր շատ
անգամ գնում էր գրաշարի մօտ և նրա
հետ փոսակցում : Մի խօսքով Հրանցը
մեզ հետ մնաց ամբողջ մի ամիս և գը-
րաւեց գրեթէ բոլորիս վստահութիւնը :
Գրեթէ ասացի, որովհետեւ յիշում եմ
որ մեզանից մէկը միայն, հանգուցեալ
(սպանուած Լօնդոնում) Տիգրան Եղմիր-
եան (Արտորդ) բնագրաբար առում էր
այդ երիտասարդին, նա տանել չէր կա-
րողանում այդ « ուսանողին » ու միշտ
կրկնում. « Այս աղաւթից լաւ բան չեմ
սպասում » :

— Է՛հ, Տիգրան, ինչ կասածոսն ծա-
սում էինք մենք փորձած խեղճներս՝
անփորձ Տիգրանին :

Հրանցը մի երկու անգամ « հօրից »
փող ստացաւ : Իբր թէ նրա հայրը, վա-

ճատական Պոլսում, փող էր ուղարկում
Մարտի 19, իսկ այնտեղից էլ մի ինչ որ
մարդ՝ Լօնդոն, կենտրոնը՝ Տաշիրեանի
հասցէին :

Հրանցը իր փողերը առլիս էր Տա-
շիրեանին քր պահի :

Հրանցը սկզբում սրբաւ թէ անգլի-
երէն չէր իմանում, բայց ահա նա քս-
կըսել էր ուրիշներին հետ անգլիերէն
խօսել :

Իմ հարցին՝
Հրանց երբ սորվեցիր անգլերէն
անգլիերէն :

— Պոլիս Բօթբաթ Գօլէճը սովորած եմ
բայց մոռցած. հիմա կը վերսիշեմ, -
եղաւ պատասխանը :

Ամիսը վերջանալու վրայ էր և ա-
հա Հրանցը սպասում էր փողի՝ որ գնայ
Գերմանիա միայն թէ Պարիզի վրայով
ուղւում էր գնալ :

Հրանցը վերջին օրերը խիստ սի-
րալիք էր գէպի մեզ :

Նա շուտ - շուտ երեւում, մտնում
եղնում էր մեզ մօտ. բայց միեւնոյն ժա-
մանակ շուտ - շուտ գնում էր քաղաքի
այլ կողմերը : Ու այդ քոլորը մենք
բացատրում էինք նրանով, որ Հրան-
ցը ուղւում էր ուսումնասիրել Լօնդոնը
մտղէները և այլն . . . Ի հարկէ ու-
սումնասիրեց և այն էլ հրաշալիօրէն՝
միայն թէ մտղէի փոխարէն Լօնդոնի
Բեֆնալ ի փախուստի ճանապարհնե-
րը . . .

Հրանցը Տաշիրեանին խորհուրդ
էր հարցնում, թէ յարմար չէ՞ր արդ-
եօք Լօնդոնից մեկնելիս՝ փոխարէն ի-
րան ցոյց տրուած անքան սիրալիք ու
բարեկամական վերաբերմունքի, մի
ընթրիքով պատուել Հնչակեան պատ-
գամաւորներին, քանի որ նրանցից ա-
մեն մէկի վրայ նա նայելիս է եղել
մեծ հաւատքով ու յարգանքով :

Տաշիրեանը իր հաւանութիւնն է
տալիս, և պատրաստակամութիւն է
յայտնում մասնակցելու : Տաշիրեանը
յայտնելով մեզ Հրանցի այդ արամադ-
րութիւնը՝ իր կողմից շիշուում է, որ
հրաէջը մերժել ազեզ կը լինէր. երի-
տասարդը մի ուսանող է, ուղւում է մի
կերպ արտոյայտել իր զգացումները :
Ներկաներից միայն Ռոստոմը կարող
կերպով մերժում է ներկայ լինել ու-
ղւոր է գալիս . . .

Կէս օր էր ու մենք ցքուում էինք
մեր աները՝ ճաշելու ու մի փոքր հան-
գիտա անելու մեր յոգնեցուցիչ ժողով-
ներից : Ահա Հրանցը, անուշ ժպիտը
երեսին՝ մօտնում է մեզ ու ստում :

— Սիրելի ընկերներ, կը խնդրէի
ձեզ այս երեկոյ ժամը 8 ինչ ձեր ներ-
կայութեամբ պատուել իմ հրաէջը :

Ընթրիքը լինելու էր Հ. Արզու-
մանեանի (Կենտրոնի անդամ) բնակա-
րանում, այսինքն 85 Բեֆնալ րիւ - ում
վերի յարկում :

Հրանցը սպասած փազկը ստացել
էր և պատրաստել տուել մի համեստ
ընթրիք, որ բաղկացած էր մի երկու
տեսակ երշիկից, տապակած հաւից, խա-
ղողից ու Յ - 4 շիշ գինուց :

Գինին Լօնդոնում հազուադէպ էր
և թանկ :

Հակառակ Հրանցի բոլոր ջանքե-
րին Սագունին հիւանդացած լինելով՝
անկողից եղաւ ներկայ գտնուելի, իսկ
« Ռոստոմ » ը պարզապէս չեկաւ ու մին-
չեւ իսկ խիստ բարկացած հետացաւ :

Մնացեալներս մօտ 12 հոգի, երե-
կոյեան ժամի մօտ 7 ին, բարձրացանք
վերելի յարկը, որ ներկայ էին Տիկ -
Արզումանեան ու իր երկու զուակնե-
րը ինչպէս և Տիկ. Սագուն - Գիւլեան
և իր զուակները :

Հրանցը սանդուխի զլինի մեզ սի-
րալիք գիմաւորեց ու առաջնորդեց սը-
րան :

Նա մի քանի անգամ, մինչեւ սե-
ղան նստելը՝ գնաց Սագունու և Տիկ-
րանի ետեւից, որպէսզի նրանց էլ բե-

րի, բայց անկարող եղաւ :
Հրանցը մտանաւոր հոգածութեամբ
ոչ ոքին չէր յանձնել գինու շիշերը,
ինքն էր բաց արել և ինքն էլ պահել :
Ընթրիքի մնացեալ մասը Տիկ. Արզու-
մանեանն էր պատրաստել :

Մեզանից իւրաքանչիւրը իր սեղը
բունեց սեղանի շուրջը : Հրանցը կտր-
մըրած ու քրանած՝ գինու շիշերը իր
քով իսկ բերեց ու գրեց սեղանի վրայ :
Առաջին քաժակը միաձայն վճռեց
ձօնել « սիրելի » Հրանցին, « լաւ աը-
գայ » Հրանցին « ուսանող » Հրանցին :

Ու հրանցը աւելի կարմրեց, աւել-
լի քրանեց : Ընկերներից մէկը նրան
« երթաւ բարով » ի ճառ ասաց : Ու
մենք խմեցինք շուտ անուշ կարմիր գի-
նին :

Առաջին քաժակը խմելիս՝ Հրանցը
մի րոպէով դուռ եկաւ՝ անպատճառ գո-
նէ Ռոստոմին բերելու : Գինուց չի խը-
մեց, իր քաժակը այնտեղ մնաց . . .

Մենք մինչեւ նրա գալը երկրոր-
դեցինք, երրորդեցինք կենտրոնը ու
մինչեւ իսկ երգել սկսեցինք :

Անցել էր արդէն քաժակն ժամա-
նակ, երբ մենք գլխի ընկանք որ Հը-
րանցը չէր փեռագարձել : Մի րոպէ
այդ մասին խօսեցինք ու եկանք այն
եղբակացութեան օր երեւի շուտով կը
գայ, գոցէ գնացել է Սագունու կամ
Ռոստոմի մօտ . . .

Ժամը արդէն 11 ն էր, գինու շի-
շերը զատարկուել էին . . .

Գինուց խմել էին և՛ տիկիները
և՛ մինչեւ անգամ փոքրիկները :

Երբ արդէն սեղանի վրայ ոչինչ
չկար, նկատեցինք որ Հրանցն էլ չէր
երեւցել, չկար : Իրար անցանք :
Ինչ էր պատահել խեղճին : Չլինի մի
փորձանքի հանդիպած լինի, Դէս գէն,
մինչեւ ոտնկալատուռն փաղ սուրինք
որպէս էր նրանք էլ փնտնեն մեր ու-
սանող ընկերին : Ետպեցինք նաեւ
բնակարանը : Աջտեղ պանք միայն
քի զատարկ չեմօղան, իսկ Հրանցը՝ ոչ :
Ռոնիւրուց բեզարած՝ մեզնից իւրաքան-
չիւրը վերագարձաւ առն :

Հրանցը առանց իր քաժակը խմե-
լու առանց նորոնկալութիւն յայտնե-
լու հեռացել էր . . .

Նո սուն չհասած՝ զլխի պտոյա և
աղիքներ խիստ ցաւ զգացի :

Հաղիւ մի կերպ սուն ընկայ :
Տանտիկինս ուրիշ ոչ մի բան չունենա-
լով ձեռքի աակ՝ իբր զեղ՝ կաթ տուեց,
որ խմեմ, իմեցի որովհետեւ վառում
էր : Ու մինչեւ առաւօտ քաժակն առն-
ջուելուց յետոյ, կանտոն անից գործ
եկայ և մտայ Կենտրոն :

Այնտեղ հակառակ ամենօրեայ սո-
վորութեան, գտայ մեր ընկերներից
մի քանիսին, գունամափ, շիլլած ու
սարսափահար գէմքով :

Բարեւելուց յետոյ հարցնում եմ .
— Հը՛, ինչպէս էք :

— Դո՛ւ ինչպէս ևս, զինում է նրանց
պատասխանը :

Ու մի քանի խօսքերի փոխանա-
կումից յետոյ, ապշութեամբ նկատում
ենք որ բոլորս էլ նոյն հիւանդութիւ-
նից ենք րոնւած եղել :

— Եղբայր այդ ինչ տարօրինակ գինի
էր առաց մեզանից մէկը :

— Պետրոս, դու ինչ կասես այս փո-
րացաւին, հարցրի ևս ընկերքս, որ
ուշի ուշով ինձ էր գիտում և ինչ որ
խոր մտածման մէջ ընկզմել :

Պետրոսը զլուխը թափ տուեց ու՝
— Տղերք, գնանք վերել, ևս մի
բան եմ մտածում . . .

Բարձրացաւ վերել : Մենք էլ նրա
յետեւից : Ինչ անեսնք լաւ : Արզու-
մանեանի կինն ու երեխէքը նոյնպէս
գտնաւաժափ՝ առատօրէն փոխել են . . .

Պետրոսը վազեց գէպի սրահը, ուր
սեղանի վրայ մնացել էին դիւ ևս քա-
ժակները : Հուաքեց քաժակների տա-
կանքը մի շիշում ու բացագանչեց :

Գնանք սղերք քաժի ուշ չէ՛ բը-
ժըչի մօտ . . . մեզ թունաւորել են :

Մենք ապուշ կարած մի րոպէ չը
գիտեցինք ինչ անել : Մնացինք քարա-
ցած : Պետրոսն ու մի ուրիշ ընկեր՝
գինին տարան բժշկին : Թիշիլը հեղու-
կը քննելուց յետոյ, ձեկը էր այն եղ-
բակացութեան, որ գինին փուռաւոր-
ուած է . . .

Արևմտ մեր բոլորի կեանքը ազատ-
ւել էր այն բարեբաղդ հանգամանքից
որ թոյնը քաւակաւաւալի չէր . . .

Թունաւորման անյաջող փորձից մի
քանի օր յետոյ, Բեֆնալ րիւ ի փողոց-
ները ներկայեցին երեք հին Հնչակեան-
ների արիւնտալ : Ընկան իրար ետեւից
Սագունի, Համր և Ռոստոմ՝ Տերրո-
քիստ Թիրեաքեանի փորձ ու անսղբով
հարածներէց : Թէ ինչպէս և ինչու՞
այդ էլ կը պատմենք յաջորդ անգամ :

Իսկ այդ սերբորթաւի առաջնորդը
աջակիցը, ուրիշ խօսքով՝ նրա բաղու-
կը զինողը՝ մեր նայն այդ « սիրելի
ուսանողն » էր, « Հրանցը », որ թագ-
նըւած ապրում էր Լօնդոնում իր « միս-
սիան » մինչեւ վերջը տանելու համար :

Իսկ նրա « հայրը » . . . վահէ Ար-
զուեանը :

Այսպիսի արիւնտա խրախօսանքներ
սարբող « յեղափոխական խմբից զեւ
ինչե՛ր կարելի է սպասել :

ԿԱՐՄԻՔ ԿՐԱՆՁԱՆՔԻՆ

Թունաւորման անյաջող փորձից
յետոյ Բեֆնալ րիւ ի փողոցները ներկը-
ւեցին, առում էինք երեք հին Հնչակ-
եանների արիւնտալ :

Աւելի հասկանալի դառնալու հա-
մար քիչ հեռուից սկսեց :

1896 թ. ին Նաղարայի և Ար-
փար Արփիարեանի օտարաբնակաւոր
այնքան ազդակից կերպով պատակ-
տուող Հնչակեանները 1902 թ. սկզբնե-
րին, ցնծութեան ու ողբերգութեան
ազազակներով մէջ, հայ աշխարհին ա-
ւետեցին երկու հատուածների՝ հիների
և վերակազմեալների միութիւնը, որ
կնքուել էր Լօնդոնում :

Երկու ֆրակցիաները իրանց հաւ-
ւածային գործերը իբրև թէ լիկւիդա-
ցիայի էին ենթարկել և ձուլել, այս-
ինքն սկզբունքային և տակտիկային
տեսակէտից միանգամայն համաձայնու-
թիւն կայացնելով թէ խմբքը, թէ՛
մասնաձեւերը և թէ՛ կենտրոնները
« գիրկընդխառնել » էին :

Այդ միութեամբ վերակազմեալ-
ների պաշտօնական օրգանը՝ « Կեանք » ը
զագարել ու միացեալ Հնչակեան կու-
սակցութեան օրգան էր յայտարարել
« Հնչակ » ը :

Կենտրոնի անդամներ ընտրուել էին
հինրի կողմից՝ Սագունի, Հ. Արզուման-
եան, և Տաշիրեան, երեքն էլ կողկա-
սաւայ. իսկ վերակազմեալների կողմից
վահէ Արզուեան, Եւսթրիման ու Գրի-
գորեան, երեքն էլ թիւրքաւայ :

« Հոչակաւոր » միութեանը նւի-
րապարծելու համար « Հնչակ » ապում է
յայտնի « գիրկընդխառնում » առաջ-
նորդողը : Թերթի ճակատին նկարում
են երկու ձեռեր՝ միմեանց սեղմելիս :
Ամերիկայում հանգուներ են սարբում :
Միամիտ ու դերահաւատ քաւակաւոր-
թիւնը իր արևու քրոնիքով հաւաքած
սկնտերը առատ - առատ թափում է, յա-
նուն պանծալի միութեան, կուսակցու-
թեան կատան կազմելով հարեւաւոր
հազարաւոր զօլարներ շեղջեր : Մի եր-
կու ամաւայ ընթացքում Ամերիկայի
Հնչ. գործադիր մարմնի զբաժանարկը
մարմին, որ կազմւած էր բացառապէս
վերակազմեալներից, տարիներ գա-
տարկութիւնից յետոյ, սրբնում է 20-
25000 զօլարներով (մօտ 50,000 բուրլի)

« Կեցցէ՛ Հնչակեան միութիւնը »
ողաղակում էր հիպոտոսացած՝ հայրենա-
ղուրկ, ընտանեցուրկ, պանգոստութեան

մէջ ա'իս ու վա'իս քաջող հայ մասան, յուսալով որ, շուտով իր մուրազին կը հասնէ . . .

« Կեցցե՛ն ամերիկեան դուրսները » փսփսում էին հնչակեան շէֆերից շատերը, որոնց պարագլուխ էր հանդիսացել Արզուման - Շահրիման Գրիգորեան տիրանոչակ երրորդութիւնը :

Միութեան պայմանները մէջ ա-մենից աչքի դարձող կէտն էր կազմում հետեւեալը՝ երկու հասուածները միա-նալով հանդերձ՝ պիտի պահէին իրանց ուրոյն ծրագիրը . հնէրը « ազգային սո-ցիալիստական », իսկ վերակազմաւորները « ազգային պատրիստական » :

Իւրաքանչիւր մասնաճիւղ ազատ էր ըն-դունելու մէկը կամ միւսը : Գործերը ժամանակաւորապէս այդ կերպով պիտի ընթանային, մինչեւ որ հրաւիրէր նոր ընդհ. պատգամաւորական ժողովը, ուր պիտի լուծէր ծրագրային հարցը :

Ու ահա Կենտրոնի անդամները, միութեան առիթով Լոնդոնում տրւած հանգիւրդութեամբ հազիւ էին համարուել իրար հետ, 2-3 նիստ ունեցել, երբ արդէն սկսել էին անհուճօրէն իրար ա-տել, եւ անգլիական պատասար գը-նացքները տանում էին դէպի Ամերիկա Ռուսաստան, Եգիպտոս, Բուլղարիա, դաւադրական ծրարներ :

Վերակազմաւորները ամեն միջոց գործ էին գնում Կենտրոնից դուրս քը-չելու Սազունուն եւ ընկերներին՝ դառ-նալու համար կուսակցութեան միակ աչքերը միակ զեկավարները :

Սազունին իր արբանեակներով սկսում է կատարել կռիւ եւ այդ կըռ-ւում անկարող է լինում միջոցները մէջ խորութիւն դնել, Լիննելով ֆա-նատիկ հին հնչակեան, այնու ամենայ-նիւ միակն էր եղել որ անկեղծօրէն ցանկացել էր միութիւնը եւ աշխատել նրա իրագործման : Սազունին գրեթէ ոչ մի լուրջ կրթութիւն չէր ստացել, բայց ինքնաշխատութեամբ ձեռք էր բե-րել մեկուկուսանի, որոշ մտածման եւ զանազ. նա մի կողմից ոյժ էր, զօրեղ կամքի տէր եւ սիրած գործի համար որ եւ է դժուարութեան առաջ չնկերկող :

Այսպէս, երբ Սազունուն նախկին հաւատքը խախտեց միութեան նկատ-մամբ, երբ իրան գտաւ միանգամայն նորօրինակ ու արօթինակ ընկերները ու միջավայրի մէջ՝ ենթարկեց կա-տարեալ հիասթափման :

Մենք չենք խօսում Սազունուն եր-կու ընկերների՝ Հ. Արզումանեանի եւ Ս. Տաշիրեանի մասին, քանի որ նը-րանք, որպէս քաղաքական գործիչներ, բոլորովին անպոյն ու անկամք տիպեր էին, ընդունակ՝ այս կամ այն պարա-զայում, թեքելու. խոնարհելու մը-տաւոր կամ այլ որ եւ է ոյժի առաջ : Ուրեմն ինտրիգան, ճարպիկ վա-հէն՝ իր զէժ ունէր մի ֆանատիկ հըն-չակեան, մի կողմից, բայց յախուռն ոյժ՝ Սազունին : Առաջինը իր հոգեբա-նութեամբ բարդ ու շար, իսկ վերջի-նը պարզ ու կատարի :

Առաջինը Կեսարացի՝ վերջինը Շա-մախեցի : Մինչդեռ առաջինի թեւ ու թիկունք էին հանդիսանում Լոնդոնում Շահրիման եւ Գրիգորեան, Ամերիկա-յում՝ Չիքիմեան, Մարդուկէսեան, Փա-փազեան եւ ուրիշներ, երկրորդին խը-րախուսում կամ հետեւում էին Լոնդո-նում՝ Արզումանեան, Տաշիրեան, Ա-մերիկայում՝ Սապահ - Գիւլեան, իսկ կովկասում՝ Ահրիման եւ ուրիշներ :

(Շարունակելի)

Ս. Չ. Գ. Ա. Ր. Ա. Ր. Ա. Ի. Թ. Ի. Ի. Ե.

— 0 —

Այսօրու ընէ սկսեալ՝ վարժարա-նիս մէջ ցուցադրուած են աղջկանց ձեռագործները եւ աշակերտներու

ու աշակերտուհիներու զծագրու-թիւնները :

Ձեռագործները առ հասարակ ամենանորը անգլիագործութիւն-ներ են երկրորդութեամբ գունաւոր մետաքսներով, ինչպէս նաև ճեր-մակեղէններ սաղանկար (broderie) ճոխ բանուած քներով զարդարուած : Վիճակահանութեան դնելու տեղ՝ այս տարի որոշուած է զանոնք ծա-խու հանել շատ դերամատչելի դի-ններով :

Կը հրաւիրուի յարգելի հասա-րակութիւնը վարժարան. ուր այս առթիւ՝ անձամբ պատեհութիւնը պիտի ունենայ տեսնելու եւ գնա-հատելու զծագրութիւններն ալ ձե-ռագործներն ալ եւ այսու քաջալե-րելու վարժարանիս երկուսն ուսա-նողները :

Տնօրէնութիւն

Գալստ. Վարժարանի

21 Յունիս 908

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՍՈՒՐՅԱՆԴԱԿ

ՄՇԱԿԻՆ ԾԱՂԿԱՔԱՂԸ

Երևանի խնամար կացութեան վը-րայ ասիէ առաջ արտագրուած նա-մակ մը բաւական լոյս կը սփռէր :

Այս անգամ Մայիս 15 թուա-կանաւ նամակ մը նոյնպէս « Մշակ » ին ուղղուած, տիրող կացութեան աւելի որոշ գոյն մը կուտայ, զոր չէ կարելի ուշագրութեանէ վրիպեց-նել եւ անշուշտ պիտի գտնուին վեր-ջապէս ժողովրդեան ցուերովը հե-տաքրքրուող մարդիկ, որ վերջ գը-նեն իրաց այդ անախորժ կացու-թեան՝ ո՛չ միայն Երևանի՝ այլ ու-րիշ տեղերու մէջ ալ պատահած նը-մանօրինակ դէպքերուն :

Նամակագիրը կ'ըսէ, « Լրագ-րութեան էջերէց երևում է, որ հա-մարեա ամէն քաղաքում եւ աչքի ընկնող մեծ գիւղերում բուն են գրել եւ երևան են եկել անգործ եւ քաղաքացի մարդիկ, որոնք մի որոշ արհեստ կամ գործ չունենա-լով նստել են մի նոր արհեստի . ուրիշի ունեցածք մի կերպ յափշտա-կելու, լինի զա անօնիմ նամակնե-րի միջոցով օրանից նրանից փող ու-ղել, աւելացրէք դրա վրայ սպառ-նալիքը, որ չի տալու դէպքում կը սպաննեն, տուն կամ խանութ կըռ-րելով եւ թանկագին բաներ յափըշ-տակելով, ճանապարհներին սրա նրա կառքը կանգնեցնելով եւ մահուան սպառնալիքները տակ յափշտակե-լով ամէն ինչ : »

« Ահա սա՛ է, որ կարգում ենք համարեա ամէն համարում : Կարգա-լուց եւ անցնելուց էլ լաւը չը կայ, կարծէք բոլորի ականջներն էլ սո-վորել են այդ դանգամներին, բայց ոչ ոք չէ ուղում հոգալ դրանց վերջ տալու մասին : Ետտ տեղեր այնպի-սի սարսափ է ընկել գիւղացիների վրայ, որ շատերը անհից իրանց ու-նեցած աւելորդ ապրանքը չեն կա-րողանում արտահանել քաղաք, եւ այսպիսով առևտուրը ընկնում է : »

Մեր կարծիքով պէտք է ըն-տրովին մարդիկ, որոնց պարտակա-նութիւնը լինի հսկել վերոյիշեալ անգործների վրայ, նրանց ժամա-

նակ տալով՝ կամ պարագմունք գտնեն իրանց համար կամ հեռա-նան այդ գիւղից կամ քաղաքից : »

« Ահա սա է միակ միջոցը հա-սարակութեան վրայ ահ ու սարսափ տարածողներին խելքի բերելու եւ հասարակութեանը ազատելու այդ-պիսիների ճանկերից : »

— Թիֆլիսի ոստիկանապետը կար-գադրել է պրիստաններին թոյլ չը տալ փողոց դուրս գալ պաղպաղակ վաճառողներին, որոնք սանիտարա-կան - բժշկական մարմնից վկայական չեն ունենայ :

Յայտնի բան է որ պաղպաղակ ծախողներն ալ պատճառներ տուած են որ իրենց մասին զգուշութիւն-ներ ձեռք առնուին . . .

— Մօսկվայի երգուեալ - հաւա-տարմատարների խորհուրդը փաս-տաբանների կազմի մէջ է ընդունել Տիկին Պողոցուկայային, որը ա-ռաջին կինն է այդ ասպարէզում :

— Բաֆֆի « խնթ » ը Ռուսերէ-նի թարգմանուած է կարա - Մուր-ղայի ձեռամբ : գիրը 1 բուրլի է : Գրքին սկիզբը մեծ վիպասանի պատ-կերը եւ անոր մասին յառաջաբան մը գրուած է :

— Թիֆլիսում մի քանի մութ անձնաւորութիւններ շանտաժի նոր միջոց են գտել : Նրանք շրջում են զանազան տներ եւ յայտնում են, որ այս ինչ տեղում հին փողեր կան, որ կարելի է ձեռք բերել էժան գներով . ե իբրև ապացոյց ցոյց են տալիս մի քանիսը այդ փողերից, միամիտ գնողները գնում են նշա-նակուած տեղը եւ կողպտուելով՝ ձեռնունայն վերադառնում են ի-րանց տները :

— « Մշակ » ի մէջ հրատարակուած մէկ քանի գրութիւններէ կը հե-տեի թէ՛ Պետական Դումայի մէջ՝ Պ. Սաղաթիէլեանի խօսած հայանը-պաստ ճառը, որուն մասին բաւա-կան ակնկալութիւններ սնուցանող-ներ ալ եղան, հակադրեցութիւն ունեցած է :

Ռուս թերթերէն շատերը անոր յայտնած գաղափարները շատ ան-բաւական եւ միակողմանի կը գտնեն հայկական վշտերը բարւաճիլի մը մէջ արտայայտելու համար :

Եղած են թերթեր ալ որ Պ. Սաղաթիէլեանի Դաշնակցական մը ըլլալը բաւական համարած են անոր յայտնել ուղած մտքերը առ ոչինչ գրելու համար :

Մշակի յօդուածագիրը քաղաւած մը ընելէ յետոյ Ռուս թերթերու յայտնած կարծիքներէն, հետեւեալ կերպով կեղրակացնէ իր գրու-թիւնը :

« Եւ Հայ ժողովրդին վիճակ-ուած է ամենամեծ դժբաղդութիւ-նը՝ ունենալ ներկայացուցիչ Պետա-կան Դումայի մէջ ո՛չ միայն մի ա-պիկար եւ անկարող անձն, այլ նաև ներկայացուցիչ մի կուսակցութեան, որի շահերը շատ գէպքերում հա-կառակ են եղել հայ ժողովրդի շահերին : »

« Ի հարկէ, Պետական Դուման բոլորովին այլ կերպ կը վերաբը-ւէր հայ պատգամաւորի ճառին, ե-թէ նա լինէր արտայայտիչ եւ ներ-

կայացուցիչ ամբողջ հայ ժողովրդի կարծիքի եւ ո՛չ մի նեղ կուսակ-ցութեան : »

ՍԱՐԳԻՍ Յ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Նորոգիչ կարի մեխանիկոս, փոփո-կրագներու եւ կազի վաւարաններու :

Տասներկու տարիներ « Սինկըր » Բնկերութեան քով մեքենայարդարու-թեան զբաղելէ յետոյ, այժմ գինավա-ճառ Զախարիա Գոնտարնիսի քով պաշտօնեայ է զէնքերու եւ մեքենայար-դարման ճիւղին մէջ :

Կարգ մը բարեկամ յաճախողնե-րու խնդրանաց վրայ, պաշտօնէն դուրս ունեցած իր պարագոյ ժամերը պիտի արամադէր կարի մեքենաներու, ֆո-նօկրաֆներու, կազի վաւարաններու, նորոգութեանց եւ յարդարման :

Առ այժմ իրեն պէտք ունեցողնե-րը փոխանակ հոս ու հոն թափառելու՝ կրնան գիմել իր տունը Պապը - Շէհրիէի կողմը Շարա Պէղալա՝ կրնան հարցնել նաև Մեծ Սրճարան Հայկական Ծնօրէն-ներուն, եւ զարձակ գիւրութեան համար քարթ քօստալով մը կրնան գիմել « Ար-չալոյսի » Տպարանին - նշանակելով ի-րենց հասցեն, ֆողոցին անունը եւ Տու-նին թիւը :

Իր նորօգութեանց վարձքը պիտի ստանայ իրեն յանձնուած աշխատու-թիւնները լրանալէ եւ փորձեր կատար-ուելէ յետոյ :

Կարի նոր մեքենաներ ալ կը վա-ճառէ : 19 - 50

ՓՈՔՐԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

« Փոքրիկ աստուածները » պի-տի կոչնք մեր քանի մը յեղափո-խական աղբարիկները, որոնք այս կամ այն տեղոյն ու քաղաքին մէջ անդամ մը կենսոնակաւ կումիսէի կամ անբակաւ իրենց, կամ ո՛ր է վարչական ճիւղի մէջ կերպով մը սողալէ յետոյ, ալ կ'աստուածա-նան, ու փոքրիկ լեռները իրենք ստեղծած կ'ըլլան :

Կուսակցութեանց Կենտրոնները կամ գիտնալով, կամ բուն իր-ջութիւնները իրենց ներկայացուած ձեռովը ընդունելու պարտաւորեալ ըլլալով, թոյլ կուտան որ շահա-տակութիւնները շարունակուին եւ ի՛նչ անորակելի սահմաններու մէջ : Բայց արդեօք պէտք եղած ազդու եւ զօրաւոր միջոցները ունի՞ն ինք-նաբերաբար ստուգելու դէպքերը, եւ ըստ այնմ արգիլելու « փոքրիկ աստուածներուն » ծրագրած աւե-րածները :

Հայերուն գրեթէ ընդհանրա-պէս տրուած ըլլալով իրենց վըս-տահուած մեծորիւնը շարաշար գոր-ծածելու ունակութիւնը, եւ միւս կողմէ քիչ մը ամեն տեղոյ համար իրերը միևնոյն գրութեան մէջ գըռ-նելը հաստատած ըլլալով, այս քանի մը տողերով ու շարքութիւնը կը հրաւիրեմ առ որ անկ է :

Այս խորհրդածութիւնները ը-նելու պարտաւորեալ գտայ ինք-զինքս՝ կարգալով « Իրաւունքի » մի-րդ տարի թիւ 40 ին մէջ, Այրի Տի-կին Վարդ Պատրիկեանի մէկ գը-րութիւնը, ուղղուած Վառնայի Ազ-գայիններէն Յ. Փափաղեան անու-նով տան թիսի մը :

Տիկին Վարդօ կը գրէ. « Ըն-

Թերցողները գուցէ զարմանան որ փոխանակ արհամարհելու, ներկայս գրեթէ պատու կ'ընեն մայրիկ մարդու մը որ աջ ու ձախ սպառնալիք կը տեղացնէ հասցէիս ի պատիժ բերանացի մէկ յայտնութեանը թէ՛ քաղաքիս մէջ բնակող ճանապարհորդները անհետնալիք են մասնակցութիւն ունեցած է ամուսնոյս նահատակման քստմնեցոյցիչ եղբունին մէջ, բարոյական պատասխանատուութեամբ, որ հանդուցեալը պարզած էր ինծի իր պարագաներովը: Ահա անոր սպառնալիքը:

Թշուառութիւնս բազմապատկելու համար ամին ջանք ի գործ պիտի դնէ, նոյնպէս պիտի աշխատի եղբր, որ «Տասը տարի հայ յեղափոխական Գաղափարական մէջ» բրոշուրներէն հրատարակի վրայ չի ծախուին (որոնց հասոյթով միայն պիտի կարենամ որբերս կերակրել): Իրք թէ զո՛ր ին մէջ «մասնորդին» կը պարտուակէ եղբր: (Ստորագծումը իմ կողմէն է): Իսկ իմ կարծիքս այն է որ «մասնութիւն» բառը այսչափ իր արժէքը երբէք կորսնցուցած չէր, որչափ անիկայ տարբեր քան մը կը նշանակէ հայ յեղափոխութիւնը բուկրակէն ի վեր:

Ու տան թիւին այս սպառնալիք! յայտարարութիւնները հրատարակի դատաստանին յանձնելէ յետոյ, կ'աւելցնէ Տիգրան Վարդօ:

«Արտասահմանեան սիրող յեղափոխականները եթէ գիտուածի մէկ ձախող քմահաճոյքով յեղափոխական վարչական մարմնոյն մէջ չի տեղաւորուէիք, հատուցէք որ գործուած անլուր ոճիները տեղի չէին ունենար, ու երբեմնի սրբազան յեղափոխութիւնը իսապէս չէր դառնար պատանդներու, վարձկաններու ձեռքին մէջ, իրենց նոյնպէս գործակից ունենալով ԱՆԳԻՏԱԿ ԿԱՆԱՆԹ ԽՄԲԱԿՆԵՐ»:

Տխուր իրողութիւն արգարեւ, սա գեղեցիկ ու փափուկ սեւին պատկանող սիրուն արարածները, դէշ պայմաններու մէջ իրենց ներշնչուած տխրաթախիժ զգացումներով՝ մէկ մէկ արեւնարբու գազաններ կը գառնան: Ասիկայ իրացնէ անտանելի է մեր ազգին համար, որովհետեւ կանանց խմբակները գործի խառնուելէ առաջ, դոնէ մեր գանգատելու պատճառները բաւական քիչ էին: Ըսել է յեղափոխութիւնը մեր կիներն ալ անբարոյականացուցելու միջոց պիտի ըլլայ: այնուհետեւ «հայ ազգ» ըստած բանը դրեր են մէ գոյր...:

Բայց ի՞նչ պիտի ըլլան սա «փոքրիկ աստուածները» որ ա՛լ անտանելի դառնալու փուլերուն մէջ մըտած են: Այս հարցը իմ միտքս չափազանց կ'զբաղեցնէ յիտակը:

ՇԱՄԱՆԴԱՂ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Աղէքսանդրիա Ս.Ս. - Յաջորդ թըւով պիտի երեւայ:

Աղէք - Արամ: Դեռ երէկ կրցանք ստանալ Ձեր նամակը, երկու թիւի մէջ հրատարակ պիտի գայ 26 էն սկսեալ:

Գահիրէ. - Ստորագրելու չափ քաջութենէ դուրի նամակագիր - Ձեր գնահատութիւնը տողերը քերթողին ուղղեցէք: զոր խիստ լաւ կը ճանչնաք, ինչպէս կերեւի: Յոյս ունիմք որ տակաւին նոր ֆերքուսմներ ալ պիտի կրնայ ցոյց տալ Ձեզի:

Աղէք. - Պ. Լեւոն Պողոսեանի երգեցիկ խումբէն 12 ստորագրութիւններուն: - Ձեր նամակը ազդեցութեան ներքեւ եւ խաբէր համար գրուած ըլլալը հաստատուած իրողութիւն մ'է մեզի համար: Կեղեքիչներն ալ ճիշդ այդ պայմաններուն տակ ինքզինքնին կարգարացնեն: Ձեր վարպետին նամակին մէջ կար արդէն Ձեր գրածներն, զոր անկողմնակալութիւն հրատարակուեցաւ: Ասանց պատասխանը փնտնեցէք «Արամ»-ի այդ խնդրը փակող գրութեան մէջ՝ որ առաջիկայ երկու թիւերով պիտի հրատարակուին: Մի՛ տարակուսէք թէ «Արամ» Ձեր բոլորէն ալ շատ աւելի անշահախնդիր մէկը ճանչցուած է: Մենք թիւէն աւելի որակին կարեւորութիւն կուտանք: Ալ խաղալիկ դառնալու դարը անցած կը նկատուի, գոթ ալ այնպէս ըրէք:

Ա.Ձ.Պ.

Գալստեան Վարժարանիս տարեկան քննութիւնները վերջացած են, և մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ: Յուլիս 5-ի կիրակին, կէս օրէն վերջ ժամը ճիշտ 3 1)Ձին, Վարժարանը, Պուլաք:

Այս տարի Վարժարանի պիտի ունենայ ութը շրջանաւարտ, որոնք պիտի ստանան վկայականներ:

Այս առթիւ Հոգաբարձութիւնըս ջերմապէս կը հրաւիրէ բոլոր աղգայինները որ բարեհաճին իրենց ներկայութեամբ պատուել սոյն հանդէսը և քաջալերել ազգային մանկրանին:

Ի դիմաց Հոգ. Գալստ. Վարժարանի Ատենադպիր Դեր-Ատենապետ Ա. Գ. ՄԱՂԱԿԵԱՆ Թ. ՅՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

ՉՕՆ

Ի ՅՈՒՆԱՏԱԿ ԱՆՄՈՒՍՅ ՀԱՅՐԻՒՆ

Մուր անպերու գուշու, գուշու երկնից սակ ուր՝ Հայր կուշայ, Փոքորիկ մը մանակոցեցիկ՝ երկունքին Դու ծընար, Հայրիկ:

Մեռնողներու յաւե ընկեր Մեր Արարիչ դրու սուղեր, Իսկ Քեզ համար Հայիկ սիրուն՝ Բերլեհեմի ջահ փողփողուն:

Բո ձիւնաքոյր այտերէ վարդ Հայոց արիւն, արցունք բարդ բարդ, Սահեզան վար փոխան հաւրոյր՝ Դրոշմելով վիշտ, սրգոյ բոյր:

Դորովագուք մօղը ըսիկնք Ձաւթեց Քեզ վիշտ, արեան բրօշիկնք, Մանկիկ մ'էի ըզգայի բայց՝ Խիս դուռ եր ան, անօգուտ հայց:

Ըզգայի թե այն հարազատ Հսիկնք ջուհի իւր փայլը կար, Ձի բարբառու ձեռքեր խուճողով՝ Մըխած էին հոն սրտախոյր:

Անցան օրեր, քողիւր որուն, Դուք վագեզիւր բնած գուշան, Թե՛ երգեցիկ թե ցանկցի՝ Երկնաւորիդ «Փա՛ռք Քեզ» ըսիր:

Գիշեր ցորեկ մօրի բընիս Աշխատեցար հոն անվրնսս, Մի՛նչ ցոյցացին կարմիր հասկեր՝ Ին ֆրանսիական ձեռքիկ նրուր:

Բաջալերեց կարծես քո ջանք Երբ ձօնեց Քեզ վրշտի կոստանք Վայրենի ցեց, անեց քրջնալիկն՝ Տարով մի կայծ գանձիդ անգին:

Սիրտդ առըցուն վերհերով խոր Մի՛ կողմ քողիւր քան ու արօր, Ուսար մասնակի նարեկ Սարկուս՝ Ըսեղծելու Հայոց փարսու:

Լուսաւորչի ըսիկնք սակ հունկ մասուցիւր Ազգիդ հաւակ, Սեր, միտքիդ ջրուիւր պատուիր՝ Ուսան զինեց նըրաւիր:

Վասպուրական Արժիւղ արեւ Հայաստանի ջրուար բարեւ, Եւ միտքուցուց նորա սիւ, Իհե՛ Վարագ վանի մուր խորշերէն:

Յուշնք նուրապակն ի ձեռիդ Աջ Քարոզեցիւր Աստուած ու իսայ, Հաւատք, ուսում, սեր, միտքիդ՝ Թե՛ կը մերժեն քրջնաւոյ թոյն:

Հարուստ, քննակ, անեք, քրջուտ Առջիկ եղան հաւ հաւասար, Երկայ, վրշակ ու բեռնակիւ՝ Վայրեցիկն այցի հաւակիւր:

Յոյն ու եռանդ փառաց զագար Հասած ըզգաց Ազգ խանդակար Երբ հսկառակ քրջիկն անագ՝ Հայրիկ ճեսու իւր Պատիւար:

Գրուակի դասարկ, անհաշիւ Հայր Այցեցիցի ողբ, ցաւի վայր, Սիրտդ նոցիդ ալ Ազգանքուր՝ Պանդուխտերու վիշտ անեք:

Ընթանալու մայր անդրակիկ Սարսեղուցիւր Երջեզ, մանիկ, Մի՛նչու ուսիդ դրուս Սուրբակ՝ Գողգոթայի հալ Սրբազան:

Սուրբ Սաղիւնայ վանիկն մեկ խոր Տաճարիկ մեջ գայիւր արտուր, Բայց քո խօսքեր, գրիչ անեան՝ Արդե՛ն վառեց մեր սիրոյ ջան:

Արարուեալն քայ ու սրբակ Քեզ ընձայեց Ազգը հաւակ, Որով յայցնեց իւր ջերմիկն սեր՝ Թե՛ Հայրիկն եր անձ գերիվեր:

«Հայոց Հայրիկ» ո՛ն պայշեցի Տիտոս սուլին Քեզ արժանի, Ձի դու անցաւ այրած սրտիկն՝ Դրբիւր հոգեւոյ ըսպիւրակիկ:

Տիւ եւ գիշեր ծըննադրած Պայտեցար՝ Յիսուս Աստուած Տեսնել Ազգիս ազատչիկն՝ Ապա նընջել իւր վերջիկն ֆուն:

Դեռ չը մըսած շիրիկի ցուրս փոս կոսուցար ո՛ն, Դու բարեխօս՝ Կըրաս էիկ անջեւ կըզօր, Հայոց ջաշու մի ազատ օր:

Սակայն անգուր մահն անարար Որ դեզերիւր ջուրջի անդադար, Հնեց քնդուն կնակի անընդուն Մեր ցարերու հանգրսարան:

Արաքս, էփրաս յորե՛ն արցունք Մահ սուղ բուրե՛ն ըն. դաշտ ծաղկունք Լա՛ց Հայաստան, ըսցե՛ք մա՛յրեր «Հայոց Հայրիկ» մի կ'մեռեր:

Մեռար Հայրիկ, վերջին կըսակ Թողիւր քո սիրտ պատուիր կոնդակ Թե՛ սիրեցիկ որդիք միտքուց՝ Ի փառս ազգին մեր Հայրիկունք:

Դերեզեւակի դաւալն յարմար Ձե՛ն կանգնե՛ր Քեզ արձան մարմար, Ձի Բո հոգիկն, սերն ու անուն՝ Ի սիրտ Ազգիդ ապրի կանգուն: Աղէքսանդրիա 1908 Վ. ԲՐՈՒՏԵԱՆ

ՍԵՂԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

Մուսի փողոց թիւ 6, Սիմիրի մասնա-

ճիւղին ֆով, Ժիւսքերի դիմաց:

Կը գնէ և կը ծախէ հրատարակի վրայ շրջաբերող բոլոր կարեւոր արժեթղթերը, մասնաւորաբար Քրէտի Յօնսիէի հին եւ նոր, Բուժէլիի երկաթուղեաց եւ Բանամայի Ֆրանսական վաւարացնալ արժեթղթերը, որոնց սկզբէն ց'այսօր շահող թիւերուն ցուցակներն ալ ունի:

Արժեթղթերու արդի խիստ նպաստաւոր գնիւրէն կրնան օգտուել Սեղիպտարնակ մեր ազգայինները մեզի գիմելով:

Մասնավճարներով - 25, 50, 100 - կարելի է արժեթղթերու տիրանալ, և մասնաւոր պայմաններով՝ աւանդի փոխարէն՝ փոխառութիւններ կ'ընել:

Սեղանաւորական ամեն տեսակ գործառնութեանց, և առեւտրական ամեն կարգի Պոկօներ զեղջիւրու պատրաստակաւութիւն:

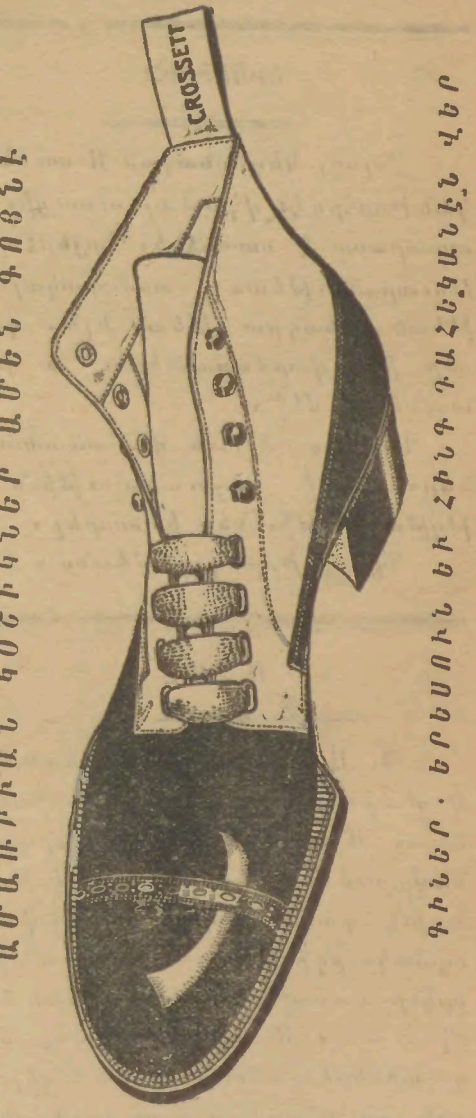
Սեղանաւորական և Պօրսայի գործառնութիւններ եւ այլ կարգի գործերու վերաբերեալ զաւանդերէն եղած յանձնարարութիւններ փութով կը կատարուին:

Բուժէլիի երկաթուղոյ վիճակահանութեանց պանդ Օթօմանէն երաշխաւորեալ և վաւերացեալ բրոնխակներէն գնել ուղղներուն համար՝ լաւ պատահողութիւն մ'է մեզի գիմելը, որովհետեւ պանդ Օթօմանէն ուղղակի կատանանք յիշեալ բրոնխակներ: 12-50

ԱՐՄԵՆԱԿ ԻՍԾՃԵԱՆ

ԹՈՒՐԻՍՏ ՍՏՕՐ (TOURISTS' STORES)

Նուսար բաշա փողոց՝ Խիվիսայ Օրբիլի դիմացը

Բըրօսէթ "Crossett" Ամերիկայի լաւագոյն գործարանն է. դիմացիկն և հանգիստ կօշիկներու. որոյ Եզիպտական միակ ներկայացուցիչն է

ԹՈՒՐԻՍՏ ՍՏՕՐ 19-43

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՉՍՓԱՌՈՐ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԾԻՄԻՈՏԻ

ԵՒ ԸՆՏԻՐ ԱՒԿԱՐԹՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՎԱՎՂ - ԷԼ - ՊԱՐԲԷ ՓՈՂՈՑ ԷՕԶՊԷՔՐՅԵ

ՍԵՓԱՎԱՆԱՏԵՐԲ

Ն. ԵՒ Ա. ՀԱՃԷԹԵԱՆ ԵՂՐԱՐԲ

ՅԱՏԿԱՆԵՐ ԻՐԵՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀԵԱՒ Է .

Արեւելեան ընտիր ծխախոտներէ սպարաւորած թարմ սիկարէթներ անմրցելի աժան զներով ունենալու կամ վայելելու համար, աւէն անգամ և աւէն տեղերէ աւելի՛ պէտք է նախընտրել մեր վաճառատները .

Առաջնակարգ տեսակներէ Եւրոպական սիկարետներու լաւագոյն զանազանութիւնները գտնելու համար՝ հարկ չ'կայ հոս ու հոն ժամաւաճառ ըլլալու . բաւական է անգամ մը անպատճառ այցելել մեր վաճառատներին .

Պարսկական ամենաընտիր թէմպէրիկ այլ և այլ տեսակները բացի մեր վաճառատունէն, ուրիշ տեղերէ գնելը պարզապէս սխալի է .

Մեր վաճառատունը վերջապէս, գիներու աժանութեամբ, տեսակներու բազմազանութեամբ ու ճոխութեամբ և այլ ամէն տեսակէտներով, և մանաւանդ գործածել որոշած ապրանքներուն թարմութեամբը անմրցելի է, որուն անժխտելի ապացոյցներէն մին ալ զարգացած եւրոպացիներէ օրըստօրէ մեծ քանակութեամբ և ստուար թուով եղած յանձնարարութիւններն են .

Ն. ԵՒ Ա. ՀԱՃԷԹԵԱՆ ԵՂՐԱՐԲ

Դ. ՄԱՏԵՆԱԲԱՇԵՆՈՒԹԻՒՆ

Միւլթարեան Գործ. Գահիրէի
(Բաղկացեալ 200 թիւերէ) 5 ողջ.
50 շաւոյ քիւնր 50

Ա. թիւը կը շահի Սիսական գին 70 ֆր.
Բ. և Գ. շահի տարուան Կեղուների հաւաքածոներ, և այսպէս յաջորդաբար մինչև 50 ող թիւը .

Գործակալութիւնս բարեբախտ կը համարի ինքզինքը տեսնելով որ ընթերցասէր դասակարգ մը գիտցաւ պարտ ու պատշաճ կերպով գնահատել այս համեստ ձեռնարկին ամբողջ օգտակարութիւնը .

Ամառուան եղանակին և ֆրիլի այս օրերուն մէջ ինչ կուզէք աւելի զիւրին, անզգարար հատորներ ունենալու համար .

Մի վճարեք միայն, եթէ մէկ անգամ չի շահելու ըլլաք .

Ս. ՕՏԱՊԱՇԵԱՆ
B. P. 244

ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Պոլսոյ Կեղտոնախան Ուսուցիչական Խորհրդէն վկայեալ ուսուցիչ մը պատրաստ է ստանձնել հայերէնի, թուրքերէնի, տաւարակալութեան, բնագիտութեան և ընդհանր ստանձնելու համար .

Պատրաստ է նաև վաճառատուններու մէջ հաշուակալութիւն և թղթակցութիւններ կատարել .

Դիմել խնայողութեանս .

Ա. Չ. Գ.

Պ. Արտաշէս Այրարատեան, վրկայեալ ուսուցիչ և նախկին շրջանաւարտ Միլիթարեանց, որ պաշտօնաւարած է 22 տարիներ թէ Պոլիս և թէ գաւառները, կը փոփոքի արձակուրդի երկու ամիսներուն իբր կրկին զատախօսել առաւօտեան ժամը 8—12. Աւստի մեր արդոյ այգայիններէն անոնք որ չեն ուզիր իրենց զաւակաց կրթական գործը ընդհատել այսպիսի երկար, կրնան աւէն օր իրիկուան ժամը 6—8 Հոյ. Ընթերցատուն—Լասրանի մէջ իրենց դիմել՝ այդ առթիւ մասնաւոր համաձայնութեան մը գալու համար .

ՎԻՃԱԿԱՅԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՍՏԱՆԻ ԶԻՆԱՆՇԱՆԻ

ԱՍԵՂԱԳՈՐԾ

ՄԱՅՐ ՀԱՅՍՏԱՆ

ՄԵՏԱԲՅՈՎ ԲԱՆՈՒՄՍ

400 քիւնր քաղկացած

Թիւր 5 ԴՐՇ. ՈՂՋ

Մեծ օրճարան Հայկականի մէջ ի յոյց գրաւած սոյն աննման մետաքսեայ ձեռագործի վիճակահանութիւնը՝ որուն անցեալ Փետրուար ամսոյ մէջ տեղի ունենալը ծանոցուած էր, բայց ինչ ինչ պատճառներով յետաձգուած է . անոնք որ սոյն չքնաղ զարգը ունենալ կը ցանկան, ժամ առաջ թող զիմեն «Արշալոյս» ի տպարանը Տ. Գեորգի Փափաղեանի՝ մնացեալ սակաւաթիւ տոմսերէն գնելու համար, որմէ անմիջապէս յետոյ տեղի պիտի ունենայ վիճակահանութիւնը Հայկական օրճարանի մէջ կանխաւ ծանուցուելով .

ԽՄԲԱԴՐԱԿԱՆ ԶԵԿՈՑՑ

ԱՂԷՔԱՆԵՐԻՈՑ ԿՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

«Արշալոյս» ի Աղէքսանդրիոյ ԼԻԱԶՈՐ Գործակալ—Ներկայացուցիչն է Տիար Յ. Տուրառեան՝ թուրքերէնէն մինչև ներկայ առաջին չքնաղ աւարտմը . այսինքն 908 Դեկտ. 31, և վերնորելի է .

Մանուցմանց, տպագրութեանց բաժանորդագրութեանց և նիւթականի հետ կապ ունեցող առևտրական ընտր ինչորոց համար կարելի է համաձայնիլ իրեն հետ, և վճարում ընել «Արշալոյս» ի Թմբաղութեանէն կնքեալ և Գարսուղարէն ու Մատակարարէն ստորագրեալ ստացականներու փոխարէն .

Առանց փերայիչեալ ստացականներուն եղած վճարումներու համար խմբագրութիւնը ո՛ր և է պատասխանատուութիւն չ'ստանձնիր .

«Արշալոյս» Աղէք. մէջ ձեռքէ կը ծախուի Գործակալութեան քով .

ՄԻՆԿԸՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՒ ՄԻՊԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԻՐ

Պապարի փողոց. Խաչնէտարի սեփականութիւն, Պրիսթօլ Օթէլի ճիշտ դիմաց Գաֆէ Տր Լա Պուրսի կից
Հին եւ ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ՈՒՆԻ

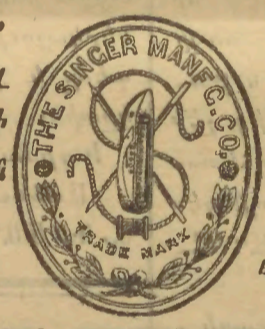
Աշխարհի ամենէն լաւագոյն կարի մեքենաները ՄԻՆԿԸՐներն են և ստանցմէ մինչև ցարդ 17.000.000 ծախուած է .

400 է աւելի վկայակոմ և մեքայներով վաճառուած, երաշխաւորեալ մեքենաներ.

ԱՄԵՆԷՆ ՄԵՐ ՎԱՐՉԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՅԱՆԱԿ

Փարիզի 1900 ի Տիւրքիանկամ արտեսանակիսիւն մէջ ստացած է .
ՀԱՅՍՏԱՆԻ ԿՈՐԾԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ
ԿԱՅՏԵՐԱԿԱՆ ԱՐՔՈՒՆԻՐԻՆ
ՀԱՅՍՏԱՆԻ Ե. Բ. ԱՏԻՎԱԿԱՆ ՏԱՆ

Կեղծերէն զգուշանալ,
ուշագրութիւն զարձնել
Իւրաքանչիւր մեքենայի
վրայ ՄԻՆԿԸՐ յատկանշիմ

Չրի դասեր և նորոգութիւններ, ՄԻՆԿԸՐ մեքենայից համար, յաճախորդատուներուն մէջ .

Վճարմանց դիւրութիւն
Փոխանակութիւն հինքու և նորոգութիւն ամեն կարգի Մեքենայից

Գին 20.ՓԱՒՈՐ

ԱՆԱՀԻՑ Ի ԿՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Անահիտ» ի եղիպտոսի գործակալ նշանակուած է Պ. Արմենակ Ատիլեան՝ թէ 907 ի և թէ ներկայ տարւոյ բաժնեգրներու վճարման համար պէտք է զիմել իրեն .

Գործակալութեան հասցէն է՝
Arménag Adilian
c/o Davies Bryan & Co.
Sh. Moghraby Cairo

ԻՐԱՆԻ ԳԻՐՔԵՐ

«Արշալոյս» ի տպարանին մէջ, Շէրիֆ բաշայի պարտէզին գիմաց կը վաճառուին Պ. Արշակ Զօպանեանի հետեւեալ հեղինակութիւնները .

- 1. Բեթուածներ Գին 5 ֆր.
- 2. Մկրտիչ Պէշիկթաշեանի կեանքն ու գործը Գին 5 ֆր.

ԺՈՂՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

Թիւ. 1 Թրքուհին 50 սանթիմ
« 2 Հիւլէն 50 »
« 3 Սուլթան Համիտ ինչպէս մնաւ Գին 1 ֆրանց
Ազգային սահմանադրութիւն սակաւաթիւ օրինակներ Գին 12 ողջ .

ՆՊԵՐԱՎԱՃԱՌ

ՇԱՐԷ ՄՈՒՀԱՄԷՏ ԱԼԻ, ՊԱՊ-ԷԼ-ԱՍԻՔ

Շարե Մուհամէտ Ալիի ամբողջ զբոսն վրայ եղող նպատկաւորներուն մէջ, մեր վաճառատներին միակն է որ ապրանքներու թարմութեան և մաքրութեան շնորհիւ մնայուն դիրք մը բռնած է տարիներ ի վեր .

Նպարեղներու վերաբերեալ աւելն ինչ փոքր թէ մեծ քանակութեամբ զնորոգութեան համար, անիկերի են սոյն վաճառատներու մէջ .
Մեր յաճախորդները զո՞ն թողելու նպատակաւ՝ սպասուի ապրանքներու ընտրութեան և գնումին ստեղծ շատ խնամք և նոյն իսկ բժանագրութիւն կը ներք . Ուրիմն նպարեղների վերաբերեալ ամեն ապրանք թարմ է և մաքուր մեր քով .

Կշիւր, որուն համար ուրիշ շատ աեղիւր գանդատանայ պատճառ տուած է, մեր քով գոհունակութիւն միայն առնված է . վկայ մեր բազմաթիւ յաճախորդները, որոնք միշտ զո՞ն մնացած են .
Չեր տունին նպարեղների բոլոր պէտքերուն համար գիմեցէք ի Պապ-էլ-Ասիք՝ մեր վաճառատներին և չ'պիտի զղջաք .

16-41
ԿՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆ